

Verslag werkbezoek december 2012

Het is onrustig in Mali, maar desondanks was het zeer goed mogelijk op werkbezoek te gaan en dat heb ik gedaan van 11 tot 24 december 2012.

Het was goed om te werken met ons lokale team, Amatique, Saidou, Fatou, Sosselem, Noe en Jean. We hebben heel veel kunnen overleggen met elkaar en 30 bijeenkomsten gehad waarbij we 19 van de 26 vrouwengroepen hebben ontmoet, en 3 nieuwe groepen, waarmee we op weg zijn naar partnerschap.

Verder hebben we twee leiderschapswerkshops gegeven in Epicenter Sangha (dat nu bestaat uit 15 groepen) en Epicenter Madougou bestaande uit de 6 groepen van de vlakte. Van elke groep waren er twee of meer leiders aanwezig. Met sommige leiders werken we al 4 jaar, maar voor anderen is het allemaal heel nieuw. Door ze zo samen te brengen leren ze veel van elkaar. De workshop start dan ook met kennismaken; naam, rol en iets vertellen over hun groep, hoeveel leden, hoe lang zijn ze al partner en wat doen ze samen.

Saidou werkt in dialoog met de vrouwen verder uit wat de rol van de leider inhoudt, wat de kwaliteiten van de leider zou moeten zijn en wat een groep betekent; mobilisatie (bijeenkomsten en initiatieven), organisatie (leden, reglement, hun kas) en een visie hebben. Bij de visie hebben we het over voorbeelden als de groepen van Bongo, over vrouwen die zeep produceren en met

naaimachines en graanmolens werken. We moedigen de vrouwen aan om niet klein te denken maar groot (hun droom voor hun dorp). Na afloop eten de vrouwen met elkaar en praten ze verder. Tijdens de bijeenkomsten met alle groepen hebben we het over de organisatie van de groep, hun bijeenkomsten, het werken en sparen samen, de muskietennetten, de houtbesparende fornuizen, de moringa als voedingssupplement, de distributie van de zakjes moringapoeder via de gezondheidsanimatrices en een nieuw programma, de Wakawaka zonnelampen. Bij sommige groepen hebben we het daarnaast over een opslagruimte voor uien, bij andere over de zeep en bij weer andere over de naaimachines. Steeds meer vrouwengroepen hebben het idee van een solidariteitskas overgenomen, waardoor vrouwen die in problemen zijn van de groep kunnen lenen.

Natuurlijk hebben we het ook over hun projecten en vieren we met hun het realiseren ervan, zoals bij de groep in Kamba Komodigili die hun magazijn voor hun graanmolen af heeft. Eén van de vrouwen gaat leren hoe ze zelf met de motor en graanmolen kan werken, zodat ze onafhankelijk zijn van de mannen. In Bongo hebben ze naast hun hangaar nu ook twee magazijnen gemaakt, waar ze heel trots op zijn. Ze kunnen daar nu starten met hun zeepproductie, in plaats van die bij ons op bureau te maken.

Aan de gezondheidsanimatrices geven we de zakjes moringapoeder van 30 gram (voldoende voor 1 maand) die zij kunnen verkopen voor 150fcfa (22 cent) aan de zwangere vrouwen, zogende moeders, voor de kinderen vanaf 1 jaar en de oudere vrouwen. Op deze manier 'betalen' we hun een beetje voor de tijd die zij geven aan het verbeteren van de gezondheid van de vrouwen en kinderen in hun dorp. In augustus hebben we al van de groepen zelf gehoord dat de demonstraties en het doorvertellen van alle informatie bij de meeste groepen goed is verlopen.

We vertellen de hele groep nog een keer de voordelen van het gebruik maar ook hoe ze zelf de moringapoeder kunnen maken door een boom te planten (en goed te beschermen tegen de dieren), de bladeren te oogsten, te drogen en tot poeder te maken.

Een nieuw programma dat we aanbieden is de Wakawaka oplaadbare zonnelamp. De meeste vrouwen gebruiken nu zaklampen, anderen kerosinelampen (heel slecht voor de gezondheid). De zaklampen en de batterijen zijn zo slecht dat ze wel 4 lampen per jaar kopen. De zonnelamp die wij ze aanbieden zal veel langer meegaan en kost ze na de eerste aanschaf geen batterijen en kerosine meer. Elke groep krijgt ter introductie 1 of 2 lampen om te gebruiken bij hun bijeenkomsten. Als de lamp bevalt kunnen ze bij ons de lamp verkrijgen voor een partnerschapprijs van 3 euro in plaats van de 12 die het ons kost. Minder batterijen in het milieu en de kostenbesparing voor de vrouwen (en dus meer geld voor betere voeding en gezondheid) is dat ons zeker waard. Dit is tenslotte de toekomst.

Verder beginnen we bij sommige groepen over een uienopslaghuisje ontworpen door Jurriaan van Stigt van stichting Dogon Onderwijs. Het aanbod van de

uienopslaghuisjes is van SDO en bestaat er uit dat de vrouwengroepen uit hun kas 200.000 fcfa (300 euro) betalen, meewerken tijdens de bouw en voor water en zand zorgen. Onze lokale organisatie (ADI) zal samen met leerlingen van de technische school (als stage) zorgen voor de uitvoering. Voor de vrouwen is dit een geweldige deal en ze zijn zeer geïnteresseerd. De opslag van de uien is voor de groepen in Sangha, Kamba en Yendouma interessant. Er zijn drie groepen die gaan starten: Kamba Komodigili, Sangha Baroukou en Bongo.

Voor de groepen waar de vrouwen de traditionele kleden maken is de naaimachine interessant, omdat het aan elkaar zetten van de repen geweven katoen heel eenvoudig is met de machine en veel tijd kan besparen. Bij de groepen van Epicenter Sangha kunnen Fatou en Sosselem het ze leren. Voor de groepen verder weg zoeken we iemand, die wij zullen betalen. Bij sommige van de groepen komen we erachter dat de grootte van de groep een probleem is en wordt er gezamenlijk besloten dat de subgroepen beter autonoom kunnen gaan functioneren.

Bij veertien groepen zijn de houtbesparende fornuizen besteld en geplaatst. Bij sommige groepen dus nog steeds niet, simpelweg omdat het maken van een lijst met hun bestelling met de verschillende afmetingen leiderschap, tijd en organisatie vraagt die voor hun net te veel is. Toch als je naar de kinderen kijkt, kunnen we zo iets belangrijks als de besparende ovens niet opgeven. Het vraagt veel geduld van het team om dit te begeleiden, want ook dit programma is een oefening in leiderschap nemen en het 'overnemen' is net als het blijven strikken van de veters van onze kinderen.

De meeste bijeenkomsten duren 2 uur en dat is heel veel met al het gekrioel van de baby's en kleine kinderen tussendoor en het valt werkelijk niet mee om de aandacht van de vrouwen vast te houden als er zoveel is om te vertellen en uit te wisselen. Saidou is er erg goed in en voor Noe, Fatou en Sosselem een groot voorbeeld, maar het valt nog niet mee als ze het zelf moeten doen. Fatou is verantwoordelijk voor het hele microkredieten- en spaarprogramma en doet dit uitstekend. Noe voor alle logistiek van de diverse programma's als de zeepproductie in diverse groepen, de ovens, de naaimachines, de muskietennetten, de hulp bij de diverse projecten van de vrouwengroepen, de moringapoeder en ook voor de administratieve controle van de vrouwenkliniek.

In Koundou hebben we met de leiders gesproken over het Groene Woestijn Initiatief en hun inbreng daarin. Verder zijn we daar begonnen met een kredietprogramma, met een achttal vrouwen die als coöperatie, hogere kredieten krijgen met andere voorwaarden waarbij ze in tien jaar hun eigen fonds bij elkaar sparen.

We hebben daar ook overleg met het team van de vrouwenkliniek. Het gaat heel goed met de vrouwenkliniek. Niet alleen de zwangere vrouwen hebben de weg naar de kliniek gevonden, maar ook vinden er allerlei kleine behandelingen plaats. De contacten met de gezondheidsdienst in Bandiagara verlopen goed en Djenneba heeft onlangs opnieuw scholing ontvangen, zodat ze nu ook een verpleegkundige aantekening heeft. We maken met het team afspraken over het toewerken naar het financieel zelfstandig functioneren van de

kliniek, waarbij de salarissen betaald gaan worden door de betalingen van de diverse behandelingen en de verkoop van medicamenten. We gaan een goed afgesloten kast plaatsen in het epicentergebouw, die zo als tijdelijk 'apotheekje' gebruikt kan worden. De assistente Tata wordt tot juni betaald door Unicef en daarna gaan we kijken of het lukt om haar zelf te betalen (of een ander, als ze weggaat), want het werk is teveel voor Djenneba alleen. In de door ons pas gebouwde zaal staan nu vijf bedden zoals afgesproken; prachtig!

De gemeenschappelijke tuin heeft er een waterbassin bij gekregen wat het water geven van de groenten en planten, zoals de moringabomen en de opkweek van de jatropha, vergemakkelijkt.

Verder zijn we bij een nieuwe groep geweest in de vlakte (Tanouma Ibi) en bij drie groepen die buiten onze huidige drie epicentra liggen. De eerste is in Wadouba, een gebied op het plateau waar ca. 30 dorpen liggen. We ondertekenen hier het partnerschap-contact met Wadouba-Oye, de 26ste groep. Dit zou het begin kunnen zijn van een nieuw epicentrum. Daarnaast hebben we twee vrouwen-groepen bezocht in een gebied dat buiten de taalzone valt van het team, wat het extra moeilijk maakt. Het gaat om een heel bijzonder dorp Nando, met een prachtige moskee en om Balaguina waar het om twee dorpen blijkt te gaan. Nieuwe groepen zijn altijd leuk, met een warm welkom met dans en muziek, maar ook wel lastig omdat we geen verkeerde verwachtingen willen wekken. We willen direct heel duidelijk maken wat ons partnerschap inhoudt en dat het drie ontmoetingen vraagt, waar bij we veel uitwisselen over hun groep en ons beleid.

Al met al kunnen we heel tevreden zijn over het vrouwenprogramma met de gestage uitbreidingen van groepen (binnenkort 30), de aantallen vrouwen (ca. 3000) en de verschillende programma's die de kwaliteit van leven van de gezinnen beïnvloedt en over het team die dit allemaal aan kan. In de eerste helft van 2013 zullen ze opnieuw een gezondheidswerkshop organiseren voor groepen die deze nog niet hebben gevolgd.

Leiderschap voor water: Stichting Dogon Onderwijs heeft een waterprogramma en heeft daarvoor ook de technische kennis en het budget. Na een eerste inventarisatie in alle dorpen waar vrouwengroepen zijn, hebben wij aangeboden om te kijken of we het lokale leiderschap van de bevolking wat meer kunnen stimuleren door het helpen opzetten van watercomités. We werken nu aan een overeenkomst waarin het partnerschap zoals wij het ons voorstellen beschreven staat; waar bestaat een comité uit, wat zijn de rollen en taken, wat kunnen ze van ons verwachten etc. Dit project valt onder de verantwoordelijkheid van Jean.

We zijn gestart met vijf dorpen, elk met hun eigen uitdaging qua praktische uitvoering. Bij Koundou Dah is wat hulp nodig om het laatste stukje rots weg te krijgen met een compressor. Bij Sogou Yaguem is het mogelijk hetzelfde, maar daar zal ook misschien zuurstof voor mensen die onderin de put werken nodig zijn. In Dini is het een kwestie van onderdelen van de pomp die vervangen moet worden. De mannen willen hier niet meebetalen, maar wel helpen bij het werk. De vrouwengroep betaalt de helft en wij de andere helft. Er wordt een comité gevormd met afspraken over het gebruik van de put en pomp. Bij Gogoli ligt het weer anders. Zij gebruiken het hele jaar hun natuurlijke

waterbekken en hebben daar volledig vertrouwen in, maar aan eind van het seizoen zal het stilstaande water niet goed voor de gezondheid zijn. Ze kennen het gebruik van de zuiveringstabletten, maar ze zijn er heilig van overtuigd dat het water 'natuur-lijk' is en dat dit niet nodig is. Misschien dat het maken van een muurtje als afsluiting, zodat ontlasting van dieren er niet in terecht komt, wat kan helpen, maar dat vraagt meer overleg met ze.

Bij Soban, gaat het over een 2de put die ze heel graag willen. Zij denken dat het een kwestie van graven is, wat zij zelf kunnen en zullen doen, maar het blijkt dat om deze put op een verantwoorde (niet gevaarlijke) manier te maken, er met mallen gewerkt moet worden die gestort worden tot waarschijnlijk 56 meter diep! Waar is het einde vraag je je dan af? De groeiende bevolking heeft het water echt nodig. Dat de groei van de bevolking en dus de gewoonte van veel kinderen krijgen moet gaan veranderen begint bij sommigen, met name de volgende generatie, een beetje door te dringen. Maar dat is nog niet zo makkelijk in de praktijk. Condooms blijken overigens duur te zijn hier. Kinderen uiteraard nog veel duurder. Voila, een hele uitdaging met elkaar, die zoals alle programma's een geïntegreerde aanpak vraagt.

En dan het Groene Woestijn Initiatief.

Dit is onze grote uitdaging waarbij we weten dat er een weg is, maar waarbij er bijna geen 'sporen' van voorgangers zijn. Op dit moment bestaat het uit twee grote programma's: het proefterrein van 4 hectare en het duinfixatieproject.

Over het proefterrein: hier zijn we, naast greppels die gegraven zijn waardoor het watervasthoudend vermogen hopelijk gaat verbeteren, ook begonnen met het planten van jatropha, opgekweekt door Jean samen met enkele vrouwen. Ze zijn te klein geplant en het gevolg is dat ze te kwetsbaar waren en opgegeten zijn door sprinkhanen. Dit heeft wel opgeleverd dat we kunnen zien dat de wat grotere planten wel aanslaan en ook overleven op deze hele droge grond en we dus door kunnen gaan met de jatropha.

Dit jaar zullen we ook het terrein gaan gebruiken om te experimenteren. Daarvoor moet er een hek omheen, zodat de dieren, die er nu overduidelijk komen grazen, geen schade aanricht aan wat we planten. Naast een hek zullen we jatropha om het hele terrein aanplanten als een natuurlijk omheining, waarna het hek weg kan en het ijzer mogelijk opnieuw gebruikt kan voor een volgende plek. Het terrein krijgt ook een bord met de tekst **Ecole experimental L'Initiative Desert Vert.**

We gaan hier ook twee velden (van de zes) helemaal aanplanten met jatropha en pinda- en sesamplanten ertussen. En we gaan vijf soorten bomen aanplanten, waaronder de Baobab, met de Groasis waterbox. Jean zal snel starten met het opzetten van grootschalige opkweek van de jatropha (oa met de vrouwen) en stekken van de bomen gaan opkweken, alvorens ze geplant gaan worden op het terrein met de Groasis waterbox, die hun overlevingskansen aanzienlijk vergroot!

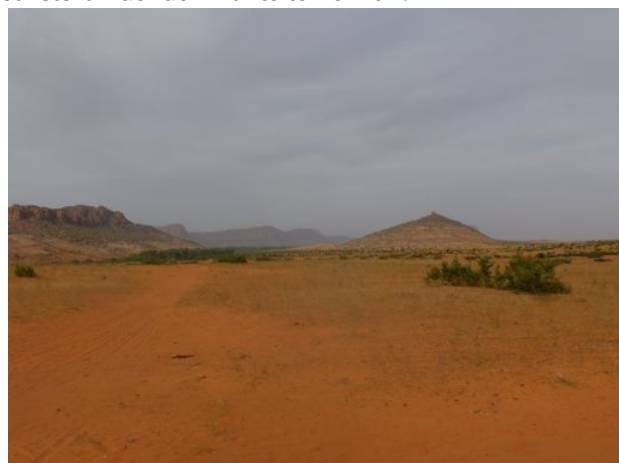
We hebben gelukkig een partner gevonden in Bandiagara, Ya-G-TU, die bereid is een groep vrouwen en jonge mannen van Koundou en Yendouma, in een training te leren over de jatropha, de opkweek, het verzorgen en het oogsten. Zij werken ook samen met de organisatie Malicarburant. Deze samenwerking biedt een veel eenvoudigere oplossing voor ons dan met de vrouwen en mannen helemaal naar Koulikoro, waar Malicarburant zit, af te reizen voor een training. De productie van jatropha in dit gebied lijkt, naast de velden (en niet in plaats van!) die gebruikt worden voor verbouw van millet (hun basisvoedsel) en de velden die de herders nodig hebben voor hun dieren, goed mogelijk. De jatropha vraagt niet veel werk, naast het aanplanten is het enkel oogsten en dat kan prima in de maanden wanneer de bevolking niet bezig is met het

hun voedselverbouw (juni-november). De productie van biodiesel zou voor Dogon en Mali een goed economisch product kunnen zijn op de gronden die ze nu niet gebruiken.

Tenslotte over nieuwe landbouwmethoden.

Microdosering wordt wel toegepast, met name omdat gebruik van kunstmest anders te duur is. Het maken van twee gaten naast elkaar, één voor de kunstmest en een ander voor de zaden (in plaats van samen in één gat), voorkomt het verbranden van de zaden als de regen laat is. Dit lijkt een goede methode om hen te leren, ook al is het meer werk, want het blijkt dat de regens steeds later komen en steeds korter zijn. Verder willen we wisselteelt in rijen naast elkaar (millet-pinda's/sesam-erwten) op het proefveld toepassen. Deze grond, zo dicht tegen de duin, is echter nu nog te droog voor de verbouw van millet en we zullen dan ook het eerste jaar starten met wat sesam/pinda in combinatie met erwten vanwege de stikstofbindende kwaliteiten er van.

De zone van Orokamba naar Koundou (ca 30 km) over een lengte van Yendouma tot Nombori (ca 70 km) is een gebied dat snel verwoestijnt en als we niet een methode vinden om het te keren zal de mogelijkheid van bestaan daar ernstig bedreigd worden.

Er zitten stukken tussen waar nu nog wel veel bomen zijn, zoals bij Amani, maar ook daar is de duin al heel hoog en zal die de landbouwgronden gaan bedreigen. We willen gaan onderzoeken of de bevolking bereid is zones tot 'natuurreservaat' te maken, waar niet gekapt en gegraasd mag worden. Dit zou door de bevolking echt gedragen moeten worden en bewaakt (brigade) met strikte regels. In Yendouma hebben ze dit al.

Deze vorm van natuurbewoud zal essentieel zijn voor het voortbestaan van de soorten, maar hoe kan een arme en groeiende bevolking als de Dogon zich dat 'veroorloven'? We zouden kunnen onderzoeken of er een goede vorm te vinden is 'ter compensatie', die hun niet afhankelijk maakt, maar wel aanmoedigt het vol te houden totdat die gebieden aansterken.

Met dit zelfde concept van partnerschap en beheer gedragen door de bevolking, gaan we in ieder geval beginnen bij de duinfixatie (intensieve aanplant) in Koundou, want anders heeft dat aanplanten natuurlijk helemaal geen zin. De duinfixatie is een opdracht van IFD aan Enteprese Amatigue Dara. Hij start in januari met het uitleggen aan de bevolking (van de 8 dorpen), en het waarborgen van hun inzet en handhaving na afloop.

De methode van aanplant kennen we, omdat deze al toegepast is in Yendouma en goede resultaten laten zien. Gelukkig zijn er toch voorgangers die ons de weg wijzen hiermee. Al met al komt er wat meer structuur in het Groene Woestijn Initiatief.

En als laatste: ons bureau in Sangha is nu een waardige plek om de vrouwen te ontvangen geworden.

Ik hoop in augustus weer te gaan.

Thuis gekomen blijkt in twee weken veel goed nieuws op het gebied van fondsenwerving waardoor we 1000 wakawakalampen kunnen bestellen en we ook kunnen investeren in het transportprobleem van het team, nu het gebied steeds groter wordt.

Een prachtige afsluiting van het jaar dat begon met de Dogonreis in januari, waar vele van jullie de Dogon zelf hebben ontmoet.

Ik ga snel aan de slag met het jaarverslag, maar voor nu zijn jullie vast op de hoogte

Jacqti de Leeuw